

NAS DALJNI BLIŽNJI SVET

*Morris West***POGLED Z GORE**

Velikokrat so me prosili, naj napišem zgodbo svojega življenja. Vedno sem odklonil. Kronike mojih del in dni so že bile predstavljene v obsežnih draperijah leposlovja. Kar namesto tega ponujam tukaj, je pričevanje: pričevanje romarja, človeka s školjko v klobuku, palico v roki, z osemdesetimi leti življenja, zapisanimi v možganih in bolečih sklepih. Prav tako je praznovanje preživetja in zahvala za nezaslužene darove, ki naredijo preživetje mogoče.

Ko začenjam s pisanjem, se počutim kot plezalec, ki je po dolgem in napornem vzponu dosegel visok greben pogorja in zdaj počiva, da zajame sapo in zbere pogum za zadnji odsek potovanja.

Ko pogledam nazaj, jasno vidim dolgo, postopoma dvigajočo se pobočje z vsemi njegovimi značilnostmi: temnimi gozdovi, močvirji, nevarnimi soteskami, usadi, zasedami. Pokrajina je tiha in prazna, kot reliefni zemljevid, izdelan za lažno bitko, toda nekoč, v resnici, je bila bojišče, glasno od bojnih zvokov. Poklonim se padlim. Razmišljam, kaj se je zgodilo z drugimi preživeli. Sprašujem se tudi, zakaj je bilo meni prizaneseno, da zdaj stojim na tem visokem kraju in opazujem preteklo dneve.

Presenečen sem, da je trenutek tako miren. Potem se spomnim, da je vse, kar vidim, osvojeno ozemlje. Nikoli več se mi ne bo treba bojevati zanj, toda tudi nikoli več se ne bom mogel tja vrniti. Niti tukaj ne morem ostati, v bežni, brezvetrni tišini tega visokega prostora. Romanje še ni končano.

Pred menoj se zemljišče strmo spušča v temno dolino, na njeni drugi strani pa vidim – ali vsaj mislim, da jih – luči mesta, ki so cilj mojega romanja. Po katerem koli merilu časa, prostora ali verjetnosti nisem več daleč, toda sprašujem se, kot sem se že velikokrat prej, ali mesto ni le slepilo, ali njegove luči niso ognji norcev, svetilke iz buč. Kakorkoli že, vedno mi je bilo jasno, da bom nekega dne moral sam stopiti dol, v temno dolino, in odkriti, kaj leži na drugi strani.

Morda se zdi čudno, a ni me strah. Že dolgo je, odkar sem se sprijaznil, da je priznanje vere priznanje nevedenja. Odločil sem se verjeti, da mesto obstaja, da so luči resnične in da romarja čaka tam vrnitev domov.

Dokazati tega ne morem. Zaslužim si tega ne. Če se bo moje zaupanje izkazalo za norost, naj bo tako. Življenje je ravnalo z mano, kot ravna z vsemi,

včasih dobro in včasih slabo, toda naučil sem se biti hvaležen za njegove darove, za ljubezen, ki ga je začela, in za druge ljubezni, s katerimi sem bil tako bogato obdarovan. To – naj bom odkrit – ni nič več kot preprosta potrditev vsot moje srečne usode.

Prav tako poznam solze in strah v človeškem življenju. Včasih se mi je zdelo, da so kazni za biti človek tako strašanske, da jih je norost povezovati s kakršnim koli božanskim načrtom.

Spočeti smo brez privoljenja, jokajoči pahnjeni v tuje vsemirje s smrtnimi obsodbami že zapisanimi na dlaneh naših neblogljenih rok: rak nam bo razžrl drobovje, fanatik z mečem nam bo oddrobil glavo, pijani norec nas bo pokosil z avtomobilom. Enkrat naložene so obsodbe lahko tudi odložene, toda ne omiljene, spremenjene, zmanjšane.

Če ne bi doumel ničesar drugega v svetopisemskih pripovedih, sem vedno razumel tragedijo Jezusovega bedenja na Oljski gori in njegov krik popolne srčne bolečine tik pred koncem: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?«

To je, kar nas potiska obupu naproti: popolna brezbržnost veselja, blazna podoba kozmosa brez znanega začetka, jasnega konca in očitnega smisla njegove brezobzirne silovitosti. Verjamem, da je obup tisti, ki redi krutosti, katere preizkušamo drug na drugem. Zlo je uničujoča enoličnost naših življenj. Tako otopeli lahko postanemo do njegovih opolzčnosti, da se nas več ne dotaknejo. Po drugi strani pa starejši ko postajam, bolj sem potrjen v prepričanju, da so nam vse izjemne milosti v naših življenjih poslane v ključnih trenutkih preprostega razodetja: nasmeh spečega otroka, zguban obraz starke, dremajoče na soncu.

Dejstvo je, da lahko preživimo le v stiku z našo sedanostjo, preteklostjo in našimi prašnimi, ožuljenimi sotrpini na poti. Vse nas vznemirja poezija življenja: na pol pozabljene uspavanke, glas vlaka, žvižgajočega skozi noč, vonj sivke v poletnem vrtu. Pregarjajo nas tudi žalost in bridkost in spomini na naključne krutosti in mračni razkroj let.

Kljub temu sem prepričan, da ravno na področju naših vsakodnevnih doživetij Stvarnik vzpostavi zvezo z nami. Tukaj se vedno znova uveljavlja osnovna skrivnost učlovečenja: živi Bog se je utelesil in živi med nami, zaposli nas z našim jezikom in znamenji našega vsakodnevnega bivanja.

Tako nam je, to najtrdneje verjamem, najbolj preprosto podarjeno razodetje. Človekova izkušnja vedno prekaša zmožnost, da jo izrazi. Naši najpreprostejši simboli imajo v različnih kulturah različne pomeni. Naša verovanja so izražena v besedah, ki pripadajo drugim dobam, drugim ravnam znanja, drugim področjem izkušenj. Se spomnite, kako so v Knjigi sodnikov možje iz Gileada preizkusili vsakega ubežnika, ali je Efrajimec? Rekli so mu, naj iz-

govori eno samo besedo, »Šibolet«. Če jo je izgovoril »Sibolet«, so ga zgrabili in umorili pri jordanskih prehodih.

Pišem torej z nenehnim tveganjem napačne razlage ali razumevanja. Sprejemem to nevarnost; prosim za vašo potrpežljivost in strpnost. Ne skušam vam vsiliti svojih prepričanj. Bog ne daj! Skušam samo deliti svoje misli kot kristjan v zadnjem desetletju tega tisočletja, preden se spustim v tišino temne doline.

Ne prinašam vam nobenih novih resnic. Živim kot vi, zaviti v prastare skrivnosti. Ob nedeljah stojim v cerkvi in ponavljam stari verski obrazec: *»Verujem v enega Boga, Očeta vsemogočnega, svarnika nebes in zemlje ... v enega Gospoda, Jezusa Kristusa, edinorojenega Sina Božjega ... v Svetega duha, gospoda, ki oživilja, ki izhaja iz Očeta in Sina ...«* Pojma nimam, kako se to troedino božanstvo razkriva ali kako si ga predstavlja ženska, ki stoji poleg mene.

Skupaj izrekamo trditev, ki je še starejša kot vera sama: *»Tvojo smrt oznanjamo, Gospod, in tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi.«* Umiranje je zgodovina. Vstajenje so govorice že davno mrtvih prič. Prihod je dolgo odlašana obljuba. Zatrjujemo jih kot temeljne predpostavke naše vere, vendar jih ne znamo razložiti. Gotovo jih ne moremo z ničimer dokazati in več kot polovica človeštva jih odklanja kot praznoverje.

Stari duhovniki so govorili o daru vere. Zdi se mi, da je še zgodnejši dar: želja, odprtost prejeti luč, kadar in če je ponujena. Ta odprtost je kakovost zaznavanja, čutnega dožemanja, kot poezija ali slutnja ali čudovita domišljija srečnega otroka.

Če nimaš milosti – ali če si jo izgubil ali založil – si pahnjen nazaj k logiki, po mnenju starih Grkov najodličnejši sposobnosti, toda brez ključa do skrivnosti in paradoksa in žaloigre človekovega položaja. Nasprotno, logika lahko postane rabljeva sekira ali atomski sprožilec, če ne spregovori razum srca v protest tragične nesmiselnosti človeških silogizmov.

Kaj nam je ostalo? Odtis Stvarnikove roke na vsakem kamnu in drobci in živem tkivu tega planeta; preprostost Jezusovega ponavljajočega se sporočila, *»Novo zapoved vam dajem, da ljubite drug drugega«*; in končno, obljuba vedno navzočega Duha, razsvetljevalca in tolažnika, ki kot veter veje, kjer se mu zdi, vzvalovi tako pšenična polja na posestvu kot tista, ki jih v naši plemenski oblastnosti včasih imenujemo tuje zrnje.

Česar v tej knjigi ne smete pričakovati od mene, je tekoča pripoved, n nizani dokazi, v kaj verujem in v kaj ne. Nimam niti smisla niti časa za polemike. Podrobnosti življenja, tako dolgega kot je moje, se začnejo izmikati. Časovne razsežnosti postanejo spremenljive. Preteklost, sedanjost in prihodnost se pomešajo med seboj kot vodni tokovi, ki jih vsak dan opazujem sko-

zi okno svoje delovne sobe. Vsakič, ko jih poskušam ujeti s peresom ali čopičem, se spremenijo, še preden potegnem prvo potezo.

Nobene zmede ni v tem. Samo občutek harmonije, stalnosti, čudežnih raznolikosti – in to je eno od povračil za starost, katero bi rad delil z vami.

Imel sem čudno življenje, toda bogato in zadovoljujoče. Po naravi sem optimist. Po vzgoji sem nagnjen k religioznosti. S tem si nisem zaslužil nobenih posebnih prednosti, toda plačal sem visoko ceno za kakršne koli že darove, ki ji pritičejo.

Rojen sem bil v irsko-avstralski katoliški družini v času, ko je bil irski spomin na preganjanje še vedno živ, ko so oglašali za osebe v mojem domačem mestu še vedno vsebovali frazo: »Katolikom, Ircem, Judom prošnje ni treba vlagati.« Poučevali so me učenjaki, ki so cenili študij, ker so se njihovi predniki učili v zakotnih šolah Irske. Naši pastori so bili možje, ki so zapustili domačo zemljo, da bi obdržali živo vero v daljni in tuji deželi, osnovani kot kazenska kolonija. Bili smo izključena in nedostopna skupnost. Naučili smo se vsaj osnovnega usmiljenja, ker smo imeli vzajemno potrebo po njem. Naučili smo se grobe politike, ker smo si morali utreti svojo pot, da bi si pridobili ugled v državi, ki jo je še vedno obvladoval angleški imperij.

Ko sem bil zelo mlad, še ne štirinajstleten, sem se kot postulant pridružil Kongregaciji krščanskih bratov Irske, svojih starih učiteljev. Moje družinsko življenje ni bilo srečno; oče in mati sta bila ločena. Za kongregacijo je bila moja odločitev del programa, ki so ga imenovali »rejniški božji klic«, toda v resnici, kot ga vidim zdaj, mamljenje mladih in nedozorelih k izbiri, za katero so bili precej nepripravljeni.

Moje začasno bivanje v kongregaciji je trajalo dvanajst let in se končalo na predvečer večnih zaobljub z mučno odločitvijo, da se vrnem v svet, o katerem nisem vedel skoraj ničesar. V religioznem življenju sem srečal malo svetnikov, mnogo čustvenih pohablencev, nekaj sijajnih učenjakov, precej veliko povprečnežev, kakršen sem sam, in majhno število zlobnežev, katerih se še danes ne morem spominjati brez ostre bolečine sovraštva. Sam nisem bil ustvarjen za meniha. Bil sem nemiren, nezadovoljen, utrujen od pokorščine in vzdržnosti; toda častno sem služil, kot so zahtevale zaobljube.

Teologija, ki so nam jo pridigali, je bila star tridentinski obrazec: Sveto pismo in ustno izročilo. Izključni verodostojni vir izročila, edini razsodnik vere in etike je bila Cerkev – sveta, rimska, katoliška in apostolska. Modernisti so bili prekleti, skupaj z luteranci, anabaptisti in starodavnimi donatisti. Kadar so bili katoliki preganjani, so jih imenovali mučenci. Ko je Simon de Montford poklal Albigenians, je bil pobožen kralj, ki iztreblja škodljivo heretiko. V čemernem stanju, v kakršnem sem bil, te nepravilnosti nisem mogel požreti; tako se je mojemu čustvenemu nemiru pridružilo še vrenje intelektualnih dvomov.

Koristno v tem izračunu je, da sem v kongregaciji dobil svoje prve izkušnje o metodah za pranje človeških možganov in upognitev človekovega duha. Preizkušal jih je moj predstojnik v noviciatu, in še vedno, čeprav je že davno mrtev, ga imam za nevedneža in suroveža, za psihološko pohabljenega, nerazumnega, duhovno slepega moža, ki je delal resno in včasih nepopravljivo škodo številnim mladeničem, za katere je bil odgovoren.

Poniževal jih je s surovimi pokorami: obril jim je glave, jih obsodil na dodatno delo na polju, jih prisilil, da so obrok za obrokom používali na kolenih. Trpinčil jih je med predavanji. Mučil jih je z duhovnimi strahovi: pogubo ob vsaki misli na spolnost, dvojno pogubo za vsak znak ponosa ali upora. Takrat sem ga sovražil. Zdaj ga pomilujem. Toda kadarkoli se preveč omehčam, se spomnim nekaterih bledih in ubogih mladeničev, trzajočih in žlobudrajočih v polakutni psihozi, ki jih je naš mentor odslovil kot »samo še en primer neodločnosti«. Bil je prvi uradni zastraševalec, ki sem ga srečal. Od takrat sem sovražil to vrsto, pa naj so bili marksisti, fašisti, birokrati ali zatirajoči vojaški naredniki.

In vendar sem se od njega mnogo naučil. Naučil sem se molčati in čakati. Naučil sem se jalovosti prerekanja z gluhim. Naučil sem se, da nikoli ne zamenjuj resnice z osebo, ki jo pridiga in spreobrača; da vedno podvomi o strastnem pridigarju, ki kriči: *»Nebesa so v tej smeri. Sledi mi in pripeljal te bom tja.«* Moja obrt so besede in zgodaj sem odkril, kako mnogo protislovij je mogoče prebrati v enem samem preprostem tekstu.

Tam sem dobil še eno kruto lekcijo. Moj predstojnik je bil mož brez ljubezni. Nikoli je ni doživel, torej je ni mogel dajati. Tako je svoje življenje živel po citatih in rutini in obredih. Z moškimi je vedno tekmoval. Žensk se je, čeprav je bil velik, atletski možakar, tako bal, da je zbežal, kadar so se približale. Molil sem, da ne bi bil nikdar tak kot on. Vedel sem, da nikoli ne bi mogel verjeti v Boga, o kakršnem je pridigal. Da bi dosegel mir, v katerem, hvala Bogu, zdaj prebivam, sem se moral naučiti odpustiti mu.

Česar ne morem odpustiti in česar ne morem nikoli opravičiti, je brezosebna neusmiljenost, kakršno ustanove – moja Cerkev med njimi – izvršujejo nad svojimi podaniki in katero potrjujejo s tisoči dokazov, od katerih se mi niti eden ne zdi sprejemljiv. Vse življenje sem se bojeval proti tej krutosti. Trdno se držim svetopisemskega sporočila, da je oblast namenjena služenju in ne izkazovanju moči. Vse drugo je sprevrženost.

Ali verjamem v Boga? Da, verjamem, čeprav ga ne morem realizirati in čeprav ne verjamem vsega napisanega in ne odobravam vsega, kar je narejeno v Božjem imenu. Verjamem, da je ves svet preobleka Boga in da najbolj različne vere skrivajo v sebi bistveno resnico.

Kaj mislim o človeškem rodu? Da smo škodoželjne in včasih tudi nore živali. Da je naša vrsta popravljiva, toda nikoli, nikoli ne bo dovršena. Da nas

bo surovost ponižala in nas samo ljubezen in spoštovanje in odpuščanje lahko oplemenitijo.

Ne verjamem v vzgojno sredstvo strahu. Nenehno sem zgrožen nad mnogimi, ki se jim zdi to sprejemljivo. Človekovo življenje je resno in nevarno in ni preprostih odgovorov na njegove zadrege. Boga ni ob vsakem času ali vsepovsod kot dokaz stvaritve. Ta dozdevna odsotnost Boga je najhujši preizkus vere in upanja in ljubezni.

Nobena vera ne razloži Boga. Nobena vera ne more razložiti Boga. Noben skupek zakonov, noben sistem kreposti ne more obvladovati ali nadzorovati množico človeških živali na tem planetu, ki jih žene prvinski nagon preživetja. Skrivnost je v tem, da ljudje iščejo Boga, kot seme posajeno v temno zemljo, požene svoje kali navzgor, proti soncu. To je tisto nagonsko iskanje življenjske sile, obračanje proti viru obstoja, ki je lastnost človekovega izkustva. To naredi rojstvo pomembno in umiranje primerno kodo življenju.

Naš Gospod ni izumil kodeksa kanonskega prava. Ni narekoval Summe Tomaža Akvinskega. Sedel je na pobočju, ali v gugajočem se čolnu, namenjenem stran od obale. Govoril je v sinagogah in človeških bivališčih. Prispodobe, ki jih je uporabljal, so bile preproste slike iz kmečkega življenja: rože in ovce in plevel, ki raste med pšenico. Učil je svoje privržence, naj priznavajo nepoznanega Boga kot »Očeta«. Zelo pogosto sem čutil, da smo se kristjani tako razšli, ker smo poskušali preveč izpopolniti veličastno preprostost danega nam sporočila. Z zakonodajo smo se sami odrekli svobodi Božjih otrok. Odtujili smo se drug drugemu kot graditelji Babilonskega stolpa, ker nismo poznali stvari, ki vodijo k našemu miru.

Moramo priznati, najprej sami sebi in potem, zelo ponižno, drug drugemu, da živimo v srcu temne skrivnosti, ki jo lahko še vedno opišemo samo z alegorijo ali legendo ali s sterilno in nepopolno formulo naravoslovne znanosti.

Dejanje vere ni skok iz teme v svetlobo. Je zagotovilo, da je za temo svetloba, da zmeda in krutost našega obstoja na koncu dobijo svoj smisel in da je bilo prvotno dejanje stvaritve dejanje ljubezni.

Najmočnejša sila, zaradi katere verujemo, ni razlog, ampak potreba. Ne moremo prenesti življenja v norem vesolju. Prisiljeni smo, zaradi naše lastne zdrave pameti, da ga osmislimo. Prej ali slej smo potisnjeni ali v bogokletstvo ali na romarsko iskanje za virom luči – svetiščem, kjer prebiva stvariteljska ljubezen.

To odpiranje od Sebe k Drugemu, od Bitja k Stvarniku, je prvi korak po vijugavi poti, prvi pogoj za obljubljeni dar: *»Iščite in boste našli, trkajte in se vam bo odprlo ...«*

Tako piše v svoji zadnji knjigi, avtobiografskem obračunu **Pogled z gore ali pričevanje romarja** osemdesetletni Morris West, nosilec številnih nazivov in nagrad, v svetu najbolj poznan in najbolj prodajani avstralski pisatelj, nekakšen avstralski Graham Greene. Njegovih trideset knjig, predvsem romanov in nekaj dram, je prevedenih v 27 jezikov in izdanih v prek 60 milijonov izvodih. West je diplomiral na univerzi v Melbournu, poučeval na šolah v Tasmaniji in Novem južnem Walesu, se za dvanajst let pridružil redu irske krščanske bratovščine in se po izstopu v začetku petdesetih preživljal kot pisec in producent priljubljenih radijskih iger in nadaljeval.

Njegov prvi roman, **Mesec v mojem žepu**, napol avtobiografsko delo o razočaranju na religioznem področju je pod psevdonimom Julian Morris izšlo 1945. Leta 1955 je zapustil Avstralijo in se popolnoma posvetil pisanju. Z družino je živel v Italiji, Avstriji, Angliji in Združenih državah Amerike in se šele leta 1980 vrnil v Avstralijo. Pozornost širšega kroga bralcev je pritegnil leta 1957 z romanom **Otroci sonca**, pripovedi o revežih iz neapeljskih slumov, s **Hudičevim odvetnikom** pa so začeli ljudje množično segati po njegovih knjigah. Pisanje Morrisa Westa odlikuje zgodovinsko znanje, obveščenost in pravi preroški čut kar se tiče svetovnih dogajanj in dilem cerkvenih dostojanstvenikov, prav tako pa se zna do potankosti vživeti v posameznikovo notranjost, v bitke in strahove, svetlobo in temo, ki jo napolnjujejo. Političnim in religioznim temam navkljub govori v jeziku srca, vsa njegova dela in junake v njih pa kot rdeča nit prežema popolna potreba po odpuščanju kot pogoju za ohranitev zdrave pameti in duha.

Med romani Velika zgodba, Gola dežela, Druga zmaga, Ambasador, Babilonski stolp, Božji klovn, Svet je narejen iz stekla, Lazar, Poletje rdečega volka, Salamander, Ribičevi čevlji ..., če naštejemo le nekatere, gotovo izstopa eden prvih, Hudičev odvetnik, preveden tudi v slovenščino.

Morris West je v dvainsedemdesetem letu svojega življenja preživel hudo srčno operacijo. Od takrat se ne sprašuje več toliko o »Lazarjevem sindromu«. V svoji knjigi z naslovom Lazar je pred leti namreč zapisal: »Vedno sem razmišljal o Lazarju. Vstopil je skozi vrata smrti. Se je hotel vrniti v življenje? Se je zahvalil Jezusu, da ga je pripeljal nazaj? Kakšne vrste človek je bil potem? Kakšen se mu je zdel svet?«

Od posega, ki ga je ohranil pri življenju, je minilo osem let. V Pogledu z gore se Morris West spominja občutkov, ki so ga obhajali pred njim in po njem in, zdaj ne samo sprijaznjen s smrtjo, ampak skoraj v prijateljskem odnosu z njo, končuje zapis o svojem romanju.

Moja žena in družina sta bili čudoviti: spodbudni in ljubeči. Potlačili so svoje strahove, da jih ne bi dodali k mojemu. Najbolje pa je bilo, da so razumeli, kar je bilo zame nova in precej tuja obveza. Seveda je bil navzoč strah.

Tudi sram, da je telo zavrnilo svoje normalno delovanje. Navzoča je bila krivda zaradi nedokončanega življenjskega dela, neuravnoteženih računov življenja. In skrb za družino in druge, ki sem jih imel rad. Čutil sem potrebo izraziti vse to – in vse prepogosto mi je zmanjkalo besed ali izkušenj za kaj takega. Stari latinski citat to natančno označuje: *Timor mortis conturbat me*: »Strah pred smrtjo me strašno vznemirja«.

V določenih trenutkih sem čutil globoko potrebo vedeti, da sem poplačal vse dolgove, celo do svojih najbližjih in najdražjih, da se bom lahko na samem srečal s sestro smrtjo in se naučil počutiti udobno v njeni družbi. Morala sva se pogovoriti, spoznati drug drugega – kajti vedno je bilo deset odstotkov možnosti, da se bo najino skupno potovanje končalo na cilju, od koder se ne vrne noben popotnik! ...

... O operaciji sami nisem vedel ničesar. Bil sem v narkozi skoraj osem-inštirideset ur. Tu in tam se mi je povrnila zavest, skozi kratke presledke bolečine, neugodja in zmede in nejasnega zaznavanja premikanja in glasov. Ko sem se prebudil, sem zagledal ženo in otroke, kako se smehljajo nad menoj.

Čudežnost tega trenutka prebujenja me ni nikoli zapustila. Smrt je popustila svoj prijem. Prišel sem nazaj, obkrožen s svojimi ljubljenimi in ljubečimi. Bil sem kot Lazar, ki je vstal iz groba in mežikajoč ter negotov stoji v sončni svetlobi.

Naval čustev je bil premočan, da bi ga lahko prenesel. Smejal in jokal sem se obenem in bolelo je kot vrag, saj so mojo grodnico prežagali in razklenili, da so kirurgi lahko opravili svoje delo in jo z žico spet spravili skupaj. To je bil drugi nenavadni občutek – vdor, popolna in trajna oskrnitev mojega življenjskega vira.

Ta občutek fizične in psihične krhkosti me dolgo ni zapustil. Bil sem podvržen nenadnim potrtostim in trenutkom velikega zanosa. Bil sem odvisen kot otrok, ki išče pomirjenje po nočni mori; naslednji hip pa že jezen in razočaran nad svojo nebogljenostjo. Moj kratkoročni spomin je postal okrnjen, slabo sem prenašal čustvene strese. Samoobvladovanje se je počasi spet vzpostavljalo, toda medtem sva se moja družina in jaz naučila biti pozornejša in blažja drug z drugim. Jaz sem se reševal tako, da sem preprosto oznanil »oprostite, slab dan imam,« in se umaknil brat ali poslušat glasbo, dokler se gosta megla ni razkadila.

To je bila neprijetna plat tega doživetja. Prijetna in svetla stran je vsakodnevni občutek svežine, dragocenosti. Vprašajte kogarkoli, ki je preživel srčni poseg, in dobili boste enak odgovor. Vsaka ura vsakega dne je nagrada. Ceniš ljudi. Zavedaš se, da so, ali da so lahko, tako krhki in prestrašeni, kot si bil sam – in da so, ko gredo enkrat na dolg sprehod s sestro smrtjo, zate izgubljeni za vedno. Ne preprišaš se več. Razpravljaš. Ne oklepaš se stvari, kaj-

ti, vsemu navkljub, Stvarnik ni sklenil svojih rok nad teboj, ampak ti je pustil sedeti spokojno, kot metulju, na svoji dlani.

Ko postaneš krepkejši, ugotoviš, da se sicer nisi nehal starati, vendar se staraš bolje in počasneje kot prej. Lažje se vzpenjaš po stopnicah in vzpetinah. Bolj pozoren si pri pogovorih. Z več dojemanja poslušаш. In tokrat se ne slepiš. Res si *Lazarus redivivus*, oživljeni Lazar.

Še nekaj je, česar si se naučil – nekaj, kar je malo težje deliti. Lazarjeva izkušnja je dejansko dvojna zvijača. Ne veš kje in ne veš kdaj, vendar veš, da se boš zagotovo še enkrat srečal s sestro smrtjo in boš takrat odkorakal v nasprotno smer. Čudno pri vsem tem je, da te ni nič več strah. Obraz temne sestre je bolj domač in prijaznejši.

Čas zdaj ni sovražnik. Vsak trenutek je zastonjsko darilo. Eden mojih najbolj sladkih trenutkov v življenju se je zgodil pred nekaj meseci. Predaval sem razredu univerzitetnih študentov. Ko se je srečanje končalo, je dekle nekako dvajsetih let stopilo k meni in mi preprosto reklo: »Uživala sem v pogovoru, toda najbolj od vsega je bilo užitek spoznati resnično srečnega človeka.«

Nikoli prej nisem razmišljal na tak način, toda res je, srečen človek sem. Moje življenje je bogato z ljubeznijo in še vedno imam čas na razpolago. Koliko časa, ve samo Bog in ne pritiskam nanj, da bi mi to zaupal. Sem srečen zapravljivec zlatih dni, ki so mi bili podarjeni.

Prevod in beseda o pisatelju: Katarina Mahnič